

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

В.о. ректора Національного університету

«Одеська юридична академія»,

професор  В.В. Завальнюк

«» 2021 р.

ВИСНОВОК

Національного університету «Одеська юридична академія» про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Бурлаченка Дмитра Володимировича на тему: «Нагляд і контроль у системі захисту трудових прав і свобод», поданої на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081-Право, затвердженої Вченою радою Національного університету «Одеська юридична академія» 04 листопада 2016 року (протокол №1) та уточненої 07 липня 2020 року (протокол №8)

ВИТЯГ

з протоколу засідання фахового семінару кафедри трудового права та права соціального забезпечення

Національного університету «Одеська юридична академія»

від 12 травня 2021 року

ПРИСУТНІ:

д.ю.н., професор: Г.І. Чанишева д.ю.н., доцент: К.В. Бориченко; к.ю.н., доценти: А.О. Гудзь, В.С. Тарасенко; к.ю.н., доценти: О.С. Щукін, О.В. Пожарова, В.А. Андронova, М.І. Наньєва; асистент: О.В. Корнілова; лаборант: К.С. Михайлюк.

З присутніх 2 доктори юридичних наук, 6 кандидатів юридичних наук та 1 асистент – фахівець за профілем поданої на розгляд дисертації.

ПОРЯДОК ДЕННИЙ:

Обговорення дисертаційної роботи аспіранта кафедри трудового права та права соціального забезпечення Бурлаченка Дмитра Володимировича на тему «Нагляд і контроль у системі захисту трудових прав і свобод», поданої на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081-Право.

СЛУХАЛИ:

Доповідь Д.В. Бурлаченка про результати проведеного ним дисертаційного дослідження.

Обговорення дисертації.

Виступ Д.В. Бурлаченка. Доброго дня, шановні учасники фахового семінару! Дозвольте доповісти вам основні положення виконаного дисертаційного дослідження на тему «Нагляд і контроль у системі захисту трудових прав і свобод».

Метою дисертаційної роботи є дослідження нагляду і контролю як складової системи захисту трудових прав і свобод на підґрунті оновленого законодавства, проекту Трудового кодексу України, законодавчого досвіду окремих зарубіжних країн.

У дисертації досліджується система органів нагляду і контролю за чинним законодавством України, проектом Трудового кодексу України.

Визначається поняття нагляду і контролю за додержанням законодавства про працю у декількох значеннях: 1) як правовідносини у системі правовідносин у сфері праці; 2) як діяльність уповноважених органів (для громадського контролю – профспілками та їх організаціями); 3) як правовий інститут у системі трудового права України.

Нагляд і контроль за додержанням законодавства про працю як окремий правовий інститут у системі трудового права України видається можливим визначити як сукупність правових норм, що закріплюють поняття, функції, основні завдання, суб'єкти, об'єкти, форми нагляду і контролю за

додержанням законодавства про працю, систему та повноваження органів, які їх здійснюють.

Звертається увага на необхідність розмежування понять нагляду і контролю за додержанням законодавства про працю. У законодавстві України терміни «нагляд» і «контроль» вживаються як тотожні, з чим не можна погодитися. Зміст зазначених понять є різним, а відповідно і повноваження із здійснення нагляду і контролю компетентних органів повинні бути чітко визначеними законодавством.

Нагляд і контроль за додержанням законодавства про працю як окремий правовий інститут у системі трудового права України видається можливим визначити як сукупність правових норм, що закріплюють поняття, функції, основні завдання, суб'єкти, об'єкти, форми нагляду і контролю за додержанням законодавства про працю, систему та повноваження органів, які їх здійснюють.

У чинному Кодексі законів про працю України (глава XVIII) нагляд і контроль за додержанням законодавства про працю не розмежовуються.

У дисертації досліджуються функції нагляду і контролю за додержанням законодавства про працю. До проекту Трудового кодексу України №1658 включено окрему Книгу сьому «Нагляд і контроль за дотриманням трудового законодавства». Перевагою законопроекту є чітке розмежування функцій державного нагляду і контролю за дотриманням трудового законодавства (ст. ст. 344, 346). Відповідно до частини третьої зазначеної статті державний нагляд за дотриманням трудового законодавства передбачає проведення уповноваженими органами виконавчої влади перевірок, постійного спостереження за дотриманням центральними і місцевими органами виконавчої влади, Радою міністрів Автономної Республіки Крим, органами місцевого самоврядування, роботодавцями вимог цього Кодексу, інших актів трудового законодавства, угод, колективних та трудових договорів.

Державний контроль передбачає здійснення центральними і місцевими органами виконавчої влади, Радою міністрів Автономної Республіки Крим,

органами місцевого самоврядування перевірок дотримання роботодавцями, які перебувають у сфері їх управління, вимог цього Кодексу, інших актів трудового законодавства, колективних угод, колективних та трудових договорів (ч.4 ст. 344).

В окремій статті 345 визначено систему органів, які здійснюють державний нагляд за дотриманням трудового законодавства. В частині третій даної статті закріплено важливу норму про те, що розподіл повноважень між органами державного нагляду за дотриманням трудового законодавства та законодавства про безпечні та здорові умови праці встановлюється відповідно до законодавства.

Функцію громадського контролю за дотриманням трудового законодавства відповідно до ст. 348 проекту ТК України здійснюють професійні спілки та їх об'єднання. Крім того, новелою законопроекту є норма про здійснення контролю за дотриманням трудового законодавства з боку роботодавця (ст. 349). Зазначена норма сформульована як обов'язок роботодавця постійно контролювати стан дотримання вимог цього Кодексу, інших актів трудового законодавства, угод, колективних і трудових договорів, а також спеціального законодавства у сфері безпечних і здорових умов праці.

Тривалий час звернення працівника до органів прокуратури вважалося юрисдикційною формою захисту ним своїх трудових прав. За чинним Законом України «Про прокуратуру» прокуратуру позбавлено функції нагляду за додержанням прав і свобод людини і громадянина.

У дисертації визначаються поняття і суб'єкти нагляду за додержанням законодавства про працю, а також поняття і суб'єкти контролю за додержанням законодавства про працю.

Серед досліджуваних питань – питання про правовідносини з нагляду і контролю за додержанням законодавства про працю. Визначено місце зазначених правовідносин у системі правовідносин у сфері праці. Встановлено, що ядром системи правовідносин у сфері праці є індивідуальні трудові правовідносини, суб'єктами яких є працівник і

роботодавець. Якщо в індивідуальних трудових правовідносинах реалізується індивідуальний (приватний) інтерес, у колективних трудових правовідносинах – корпоративні інтереси окремих соціальних груп, то у правовідносинах із нагляду і контролю за додержанням законодавства про працю реалізуються загальносоціальні інтереси.

Суб'єктами наглядово-контрольних правовідносин є державні органи, що здійснюють функції нагляду і контролю за додержанням законодавства про працю та про охорону праці, органи громадського контролю за додержанням законодавства про працю. Зазначені правовідносини носять допоміжний характер і виконують обслуговуючу роль відносно індивідуальних трудових правовідносин.

Правовідносини з нагляду і контролю за додержанням законодавства про працю можна поділити на ті, в рамках яких здійснюється функція контролю, і такі, в яких реалізується функція нагляду. Контроль передбачає оцінку того чи іншого рішення з точки зору його відповідності як праву, так і доцільності. Нагляд – більш вузька категорія, він означає перевірку юридичного акту на предмет його правомірності. Із такого розділу зазначених категорій слідує, що контроль здійснюється в рамках субординаційних відносин влади-підлягання, бо контролюючий орган за наявності до того необхідності вправі давати обов'язкові до виконання вказівки, в тому числі і скасувати формально законні акти суб'єкта, який контролюється.

В юридичній літературі контроль поділяється на внутрішньовідомчий і позавідомчий. Внутрішньовідомчий контроль передбачає, що суб'єкт, який контролюється, і суб'єкт, який контролює, перебувають у субординаційних управлінських відносинах.

У нових умовах господарювання сфера зовнішнього (позавідомчого) державного контролю звужується. Виходячи зі змісту частини першої ст. 259 КЗпП України, державний контроль за додержанням законодавства про працю юридичними особами незалежно від форми власності, виду діяльності, господарювання, фізичними особами-підприємцями, які використовують

найману працю, здійснює центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику з питань нагляду та контролю за додержанням законодавства про працю, у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

Чинне законодавство зберігає контрольні функції за профспілками, їх об'єднаннями, фактично легалізуючи їх в якості суб'єкта, який бере участь у діяльності з управління працею, що здійснюється роботодавцем. Суб'єктами здійснення громадського контролю за додержанням законодавства про працю у частині третій ст. 259 КЗпП України визнаються професійні спілки та їх об'єднання.

Деякі суб'єкти, наприклад, Державна служба України з питань праці, виконують функції як нагляду, так і контролю. Державна служба України з питань праці відповідно до Положення, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 11 лютого 2015 року №96, здійснює державний нагляд (контроль) за дотриманням законодавства про працю юридичними особами, в тому числі їх структурними та відокремленими підрозділами, які не є юридичними особами, й фізичними особами, які використовують найману працю; здійснює контроль за якістю проведення атестації робочих місць за умовами праці; здійснює державний нагляд (контроль) у сфері гігієни праці та здійснює інші повноваження.

Інші органи наділяються тільки повноваженнями із здійснення державного нагляду за охороною праці (ст. 260 КЗпП України). До таких органів у зазначеній статті віднесено: центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони праці; центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері ядерної та радіаційної безпеки; центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері здійснення державного нагляду (контролю) у сфері пожежної безпеки; центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері здійснення державного нагляду (контролю) у сфері техногенної безпеки; центральний орган виконавчої влади, що реалізує

державну політику у сфері санітарного та епідемічного благополуччя населення.

У дисертації визначено поняття, суб'єкти та форми державного нагляду за додержанням законодавства про працю, а також поняття, суб'єкти і форми державного контролю за додержанням законодавства про працю. Звернути увагу за невідповідність ст. 259 КЗпП України та п. 2 Порядку здійснення державного контролю за додержанням законодавства про працю (у Порядку є виконавчі органи рад, яких немає у ст. 259), у Порядку контроль за юридичними та фізичними особами, а у ст. 259 – тільки юридичними особами незалежно від форми власності, виду діяльності, господарювання, фізичними особами – підприємцями.

В окремому розділі роботи досліджено порядок здійснення державного нагляду і контролю за додержанням законодавства про працю.

За результатами доповіді Д.В. Бурлаченка були поставлені питання.

Щукін О.С. Чи розмежовуєте Ви в дисертації поняття нагляду і контролю за додержанням законодавства про працю?

Відповідь Бурлаченка Д.В. У чинному Кодексі законів про працю України (глава XVIII) нагляд і контроль за додержанням законодавства про працю не розмежовуються.

У дисертації звертається увага на необхідність розмежування понять нагляду і контролю за додержанням законодавства про працю. У законодавстві України терміни «нагляд» і «контроль» вживаються як тотожні, з чим не можна погодитися. Зміст зазначених понять є різним, а відповідно і повноваження із здійснення нагляду і контролю компетентних органів повинні бути чітко визначеними законодавством.

Тарасенко В.С.: Ви у своїй доповіді зазначили, що визначає поняття нагляду і контролю за додержанням законодавства про працю у декількох

значеннях. Роз'ясніть, будь ласка, в яких саме.

Відповідь Бурлаченка Д.В.: У дисертації визначається поняття нагляду і контролю за додержанням законодавства про працю у декількох значеннях: 1) як правовідносини у системі правовідносин у сфері праці; 2) як діяльність уповноважених органів (для громадського контролю – профспілками та їх організаціями); 3) як правовий інститут у системі трудового права України.

Нагляд і контроль за додержанням законодавства про працю як окремий правовий інститут у системі трудового права України видається можливим визначити як сукупність правових норм, що закріплюють поняття, функції, основні завдання, суб'єкти, об'єкти, форми нагляду і контролю за додержанням законодавства про працю, систему та повноваження органів, які їх здійснюють.

Наньєва М.І. Хто із вітчизняних учених займається проблематикою нагляду і контролю за додержанням законодавства про працю?

Відповідь Бурлаченка Д.В. Питання нагляду і контролю за додержанням законодавства про працю досліджують у своїх наукових працях такі вітчизняні вчені, як В.М. Андріїв, Т.М. Вахонєва, Д.М. Кравцов, І.В. Лагутіна, С.О. Сільченко, О.Г. Серєда та ін.

Пожарова О.В.: Досвід яких зарубіжних країн щодо правового регулювання вимог до працівників Ви використовуєте в своїй роботі?

Відповідь Бурлаченка Д.В.: У дисертації було досліджено та проаналізовано законодавчий досвід регламентації нагляду і контролю за додержанням законодавства про працю значної кількості зарубіжних країн, серед яких країни ЄС, постсоціалістичні країни, в яких уже відбулася кодифікація трудового законодавства у напрямку наближення до міжнародних та європейських стандартів. Зокрема, це досвід таких країн, як Німеччина, Польща, Румунія, Литовська Республіка, Республіки Молдова та ін.

В ОБГОВОРЕННІ РЕЗУЛЬТАТІВ ДИСЕРТАЦІЇ ВЗЯЛИ УЧАСТЬ:

Кандидат юридичних наук, доцент В.С. Тарасенко відзначила, що викладені дисертантом наукові положення, за своєю суттю, є достатньо обґрунтованими та аргументованими, оскільки базуються на детальному дослідженні наявних науково-теоретичних підходів та чинного національного законодавства, законодавства окремих зарубіжних країн (Польща, Румунія, Литовська Республіка, Республіка Молдова та ін.). Також зазначила, що актуальність обраної теми дослідження не викликає сумнівів.

Кандидат юридичних наук, доцент О.В. Пожарова: Актуальність теми роботи не викликає сумнівів. Предмет дисертаційного дослідження, його мета та завдання сформульовані достатньо чітко, відповідно до обраної теми й відбивають комплексний підхід автора до наукового дослідження. У дисертаційній роботі проведено аналіз теоретичних та практичних аспектів нагляду і контролю як елементу системи захисту трудових прав і свобод. У цілому робота Д.В. Бурлаченка відповідає встановленим вимогам, виконана на достатньо високому науковому рівні та може бути рекомендована до захисту.

Кандидат юридичних наук, доцент М.І. Наньєва зазначила, що дисертаційне дослідження є першим у вітчизняній науці права соціального забезпечення спеціальним комплексним дослідженням нагляду і контролю як складової системи захисту трудових прав і свобод, яким внесені слушні пропозиції щодо удосконалення механізму здійснення зазначеного нагляду і контролю. Робота Д.В. Бурлаченка може бути рекомендована до захисту.

Кандидат юридичних наук, доцент О.С. Щукін відзначив, що виходячи із доповіді Д.В. Корнілової, у якій були викладені основні положення дисертаційної роботи, проведене дослідження є цілісним та актуальним, характеризується високим науковим рівнем, має суттєве теоретичне та практичне значення. О.С. Щукін підкреслив, що отримані результати дисертаційного дослідження є, безумовно, актуальними для науки трудового права.

Рецензент д.ю.н., доцент К.В. Бориченко зазначила:

Налагоджений механізм забезпечення прав людини є одним із найголовніших завдань, які поставлені перед Україною після проголошення її суверенною і незалежною, демократичною, соціальною, правовою державою та, відповідно до статті 3 Конституції України, визнання людини, її життя і здоров'я, честі і гідності, недоторканності і безпеки найвищою соціальною цінністю.

Забезпечення прав, свобод та інтересів є основним завданням сучасної демократичної правової держави. Цей напрям є особливо актуальним у сфері трудових правовідносин, де порушення трудових прав та свобод набули поширення останнім часом. Це свідчить про актуальність дисертаційної роботи Д.В. Бурлаченка з огляду на відсутність у науці трудового права спеціальних комплексних досліджень теоретичних та практичних проблем нагляду і контролю у системі захисту трудових прав і свобод.

Зміст дисертаційного дослідження дає підстави стверджувати, що автор ґрунтовно опрацював значний обсяг наукових джерел з проблематики нагляду і контролю за додержанням законодавства про працю. Логічність та послідовність виконаного дослідження забезпечувалися чітко визначеними завданнями дослідження, його об'єктом та предметом. Висновки та рекомендації, що містяться в дисертаційній роботі Д.В. Бурлаченка, будуть корисними як для розвитку науки трудового права, так і для вдосконалення правового регулювання нагляду і контролю за додержанням законодавства про працю, а також виправлення окремих недоліків правозастосовної практики. Назва дисертації відповідає обраній спеціальності та суті вирішеної наукової проблеми. Наукова полеміка, що її веде автор на сторінках дисертації, здійснюється коректно, з дотриманням правил етики наукової дискусії. Дисертація виконана літературною мовою, позиції, сформульовані у дослідженні, мають творчий, самостійний характер. Технічне оформлення роботи відповідає всім встановленим стандартам і вимогам МОН України.

У цілому загальні висновки дисертаційного дослідження мають відповідне значення для розвитку науки трудового права та вдосконалення правозастосовної практики у відповідній сфері.

Варто відмітити високий загальний рівень дисертаційного дослідження, оскільки крім теоретичних положень, цінним у роботі є їх зв'язок з практичною площиною застосування висновків та результатів наукового пошуку. Автор аргументовано пропонує систематизувати нормативно-правові акти у сфері нагляду і контролю за додержанням законодавства про працю шляхом вдосконалення як чинного Кодексу законів про працю України, так і проекту Трудового кодексу України.

Водночас окремі висновки дисертаційного дослідження видаються дискусійними і потребують додаткового обґрунтування.

Так, у розділі 1 автор визначає поняття нагляду і контролю за додержанням законодавства про працю у декількох значеннях, у тому числі як правовідносини у системі правовідносин у сфері праці. Втім, у дисертації недостатньо уваги приділено характеристиці структури правовідносин із нагляду і контролю за додержанням законодавства про працю, а саме їх об'єкту, суб'єктного складу та змісту.

У дисертації автор досліджує, серед іншого, міжнародні та європейські стандарти нагляду і контролю за додержанням законодавства про працю, закріплені в актах ООН, МОП, Ради Європи, Європейського Союзу, Зокрема автором згадується Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами членами, з іншої сторони, від 14 вересня 2014 року, проте, видається, Д.В. Бурлаченком недооцінене її значення для удосконалення системи нагляду і контролю за додержанням законодавства про працю.

Тому важливим напрямом євроінтеграційного курсу розвитку нашої держави є визначення саме європейських стандартів нагляду і контролю за додержанням законодавства про працю та стану їх імплементації у національне соціально-забезпечувальне законодавство України.

Загалом, дисертація Д.В. Бурлаченка є самостійним, завершеним дослідженням, яке є внеском в науку трудового права, що розв'язує важливу проблему як наукового, так і прикладного значення.

Зазначені зауваження носять уточнюючий характер і не знижують позитивної оцінки дисертаційної роботи. З наведеного вище випливає загальний висновок про те, що дисертація Д.В. Бурлаченка за своїм науковим рівнем, одержаними результатами дослідження та пропозиціями відповідає вимогам, що ставляться до наукових робіт такого рівня.

Рецензент к.ю.н., доцент А.О. Гудзь відзначила наступне:

Дисертація Д.В. Бурлаченка є спеціальним комплексним дослідженням нагляду і контролю за дотриманням законодавства про працю у системі захисту трудових прав і свобод. Автор максимально всебічно, детально та обґрунтовано описує понятійно-категоріальний апарат, поняття, нормативне закріплення, види та форми нагляду і контролю за дотриманням законодавства про працю.

Актуальність теми дисертаційного дослідження підтверджується низкою факторів, серед яких можливість впровадження висновків і пропозицій науковця у законотворчу, наукову та навчальну діяльність в Україні.

Структура роботи, побудована дисертантом, видається вдалою, оскільки забезпечила дисертантові можливість в логічній послідовності розглянути основні проблеми, що стосуються предмету дослідження та зробити відповідні висновки. Характеристика стану наукової розробки проблематики теми в першому розділі дисертації дала змогу визначити актуальні й пріоритетні напрямки дослідження та уникнути повторів і плагіату.

Зміст роботи свідчить про те, що дисертант цілком успішно впорався з поставленим завданням надати рекомендації щодо можливих змін та доповнень чинного національного законодавства у сфері нагляду і контролю

за додержанням законодавства про працю як складової системи захисту трудових прав і свобод.

Однак, попри все зазначене, дисертаційна робота містить положення, які потребують додаткового з'ясування, обґрунтування, з приводу яких можна зробити деякі зауваження.

По-перше, досліджуючи міжнародні стандарти у сфері нагляду та контролю у системі захисту трудових прав та свобод дисертант доходить висновку про те, що національне законодавство України у досліджуваній сфері в цілому їм відповідає, проте не вказує на положення, які ще необхідно узгодити.

По-друге, розкриваючи практику здійснення нагляду та контролю у системі захисту трудових прав та свобод, автор, передусім, посилається на матеріали діяльності Державної служби України з питань праці, у той час, як, наприклад, практика судів та багатьох інших органів чомусь у достатньому об'ємі не представляється у роботі.

Проте, слід визнати, що зроблені зауваження мають дискусійний характер і не принижують загалом високої оцінки дисертації, що в свою чергу дозволяє зробити висновок про відповідність дисертації Д.В. Бурлаченка всім вимогам, які висуваються до наукових праць такого рівня.

Науковий керівник д.ю.н., професор Г.І. Чанишева відзначила наступне:

Метою дисертаційної роботи є дослідження нагляду і контролю як складової системи захисту трудових прав і свобод на підґрунті оновленого законодавства, проекту Трудового кодексу України, законодавчого досвіду окремих зарубіжних країн.

У дисертації досліджується система органів нагляду і контролю за чинним законодавством України, проектом Трудового кодексу України.

Визначається поняття нагляду і контролю за додержанням законодавства про працю у декількох значеннях: 1) як правовідносини у системі правовідносин у сфері праці; 2) як діяльність уповноважених органів

(для громадського контролю – профспілками та їх організаціями); 3) як правовий інститут у системі трудового права України.

Нагляд і контроль за додержанням законодавства про працю як окремий правовий інститут у системі трудового права України видається можливим визначити як сукупність правових норм, що закріплюють поняття, функції, основні завдання, суб'єкти, об'єкти, форми нагляду і контролю за додержанням законодавства про працю, систему та повноваження органів, які їх здійснюють.

Нагляд і контроль за додержанням законодавства про працю як окремий правовий інститут у системі трудового права України видається можливим визначити як сукупність правових норм, що закріплюють поняття, функції, основні завдання, суб'єкти, об'єкти, форми нагляду і контролю за додержанням законодавства про працю, систему та повноваження органів, які їх здійснюють.

У чинному Кодексі законів про працю України (глава XVIII) нагляд і контроль за додержанням законодавства про працю не розмежовуються.

Державний контроль передбачає здійснення центральними і місцевими органами виконавчої влади, Радою міністрів Автономної Республіки Крим, органами місцевого самоврядування перевірок дотримання роботодавцями, які перебувають у сфері їх управління, вимог цього Кодексу, інших актів трудового законодавства, колективних угод, колективних та трудових договорів (ч.4 ст. 344).

Функцію громадського контролю за дотриманням трудового законодавства відповідно до ст. 348 проекту ТК України здійснюють професійні спілки та їх об'єднання. Крім того, новелою законопроекту є норма про здійснення контролю за дотриманням трудового законодавства з боку роботодавця (ст. 349). Зазначена норма сформульована як обов'язок роботодавця постійно контролювати стан дотримання вимог цього Кодексу, інших актів трудового законодавства, угод, колективних і трудових договорів, а також спеціального законодавства у сфері безпечних і здорових умов праці.

Тривалий час звернення працівника до органів прокуратури вважалося юрисдикційною формою захисту ним своїх трудових прав. За чинним Законом України «Про прокуратуру» прокуратуру позбавлено функції нагляду за додержанням прав і свобод людини і громадянина.

У дисертації визначаються поняття і суб'єкти нагляду за додержанням законодавства про працю, а також поняття і суб'єкти контролю за додержанням законодавства про працю.

Серед досліджуваних питань – питання про правовідносини з нагляду і контролю за додержанням законодавства про працю. Визначено місце зазначених правовідносин у системі правовідносин у сфері праці. Встановлено, що ядром системи правовідносин у сфері праці є індивідуальні трудові правовідносини, суб'єктами яких є працівник і роботодавець. Якщо в індивідуальних трудових правовідносинах реалізується індивідуальний (приватний) інтерес, у колективних трудових правовідносинах – корпоративні інтереси окремих соціальних груп, то у правовідносинах із нагляду і контролю за додержанням законодавства про працю реалізуються загальносоціальні інтереси.

В юридичній літературі контроль поділяється на внутрішньовідомчий і позавідомчий. Внутрішньовідомчий контроль передбачає, що суб'єкт, який контролюється, і суб'єкт, який контролює, перебувають у субординаційних управлінських відносинах.

У дисертації визначено поняття, суб'єкти та форми державного нагляду за додержанням законодавства про працю, а також поняття, суб'єкти і форми державного контролю за додержанням законодавства про працю. Звернути увагу за невідповідність ст. 259 КЗпП України та п. 2 Порядку здійснення державного контролю за додержанням законодавства про працю (у Порядку є виконавчі органи рад, яких немає у ст. 259), у Порядку контроль за юридичними та фізичними особами, а у ст. 259 – тільки юридичними особами незалежно від форми власності, виду діяльності, господарювання, фізичними особами – підприємцями.

Викладене дає підстави для висновку, що дисертація Дмитра Володимировича Бурлаченка виконана на належному науковому рівні, за обсягом і змістом, застосованими методиками досліджень і комплексним вирішенням поставлених завдань, обґрунтованістю висновків та науковою і практичною значимістю робота відповідає сучасним вимогам до написання дисертації на здобуття ступеня вищої освіти доктора філософії і може бути подана до захисту на спеціалізованій вченій раді зі спеціальності 081-Право.

Підсумовуючи виступи, д.ю.н., доцент, доцент кафедри К.В. Бориченко зазначила, що дисертаційне дослідження Бурлаченка Дмитра Володимировича на тему: «Нагляд і контроль у системі захисту трудових прав і свобод» відповідає спеціальності 081-Право та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року №261 (зі змінами і доповненнями від 3 квітня 2019 року №283), п.10 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 року №167.

УХВАЛИЛИ:

Затвердити такий висновок щодо дисертації Д.В. Бурлаченка

ВИСНОВОК

**кафедри трудового права та права соціального забезпечення
Національного університету «Одеська юридична академія» щодо
дисертації аспіранта кафедри трудового права та права соціального
Бурлаченка Дмитра Володимировича на тему: «Нагляд і контроль у
системі захисту трудових прав і свобод» за спеціальністю 081 – Право**

Робота виконана на кафедрі кафедри трудового права та права соціального забезпечення Національного університету «Одеська юридична академія».

Тема дисертації схвалена та затверджена на засіданні кафедри трудового права та права соціального забезпечення Національного університету «Одеська юридична академія» (протокол №3 від 03 листопада 2016 року) та рішенням Вченої ради Національного університету «Одеська юридична академія» (протокол № 1 від 04 листопада 2016 року) та уточнена на засіданні кафедри трудового права та права соціального забезпечення Національного університету «Одеська юридична академія» (протокол №8 від 06 липня 2020 року) та рішенням Вченої ради Національного університету «Одеська юридична академія» (протокол № 8 від 07 липня 2020 року).

Науковий керівник – доктор юридичних наук, професор Чанишева Г.І.

Актуальність дослідження дисертанта зумовлена фактичною відсутністю у науці трудового права спеціального комплексного дослідження нагляду і контролю у системі захисту трудових прав і свобод.

Таким чином, актуальність теми дисертаційного дослідження зумовлена необхідністю розвитку науки трудового права щодо нагляду і контролю у системі захисту трудових прав і свобод, вдосконалення чинного законодавства України, проекту Трудового кодексу України з метою приведення його у відповідність до міжнародних стандартів і правозастосовної практики у зазначеній сфері.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Теоретичні та практичні питання теми дисертації досліджувалися у межах виконання плану науково-дослідної роботи кафедри трудового права та права соціального забезпечення «Функціонування трудового права та права соціального забезпечення в умовах інтеграційного розвитку України» на 2016-2020 роки як складової плану науково-дослідної роботи Національного університету «Одеська юридична академія» «Стратегія інтеграційного

розвитку України: правовий та культурний вимір» (державний реєстраційний номер 0116U001842).

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є дослідження нагляду і контролю як складової системи захисту трудових прав і свобод на підґрунті оновленого законодавства, проекту Трудового кодексу України, законодавчого досвіду окремих зарубіжних країн, внесення науково обґрунтованих пропозицій про вдосконалення актів чинного законодавства України, проекту Трудового кодексу України та правозастосовчої практики в зазначеній сфері.

Для досягнення зазначеної мети в дисертації вирішувалися наступні завдання:

- охарактеризувати нормативне закріплення нагляду і контролю за додержанням законодавства про працю;
- визначити поняття та структуру системи захисту трудових прав і свобод;
- сформулювати поняття нагляду і контролю за додержанням законодавства про працю та їх місце у системі захисту трудових прав і свобод;
- охарактеризувати структуру правовідносин із нагляду і контролю за додержанням законодавства про працю;
- розглянути суб'єкти і форми здійснення державного нагляду за додержанням законодавства про працю;
- розглянути суб'єкти і форми здійснення державного контролю за додержанням законодавства про працю;
- сформулювати науково обґрунтовані пропозиції щодо вдосконалення чинного законодавства України, проекту Трудового кодексу України в частині нагляду і контролю за додержанням законодавства про працю як складової системи захисту трудових прав і свобод.

Об'єктом дослідження є правовідносини із нагляду і контролю за додержанням законодавства про працю.

Предметом дослідження є нагляд і контроль у системі захисту трудових прав і свобод.

Методи дослідження. Методологічною основою дисертаційної роботи є загальнонаукові та спеціальні методи пізнання, вибір яких обумовлений особливостями мети, завдань, об'єкта та предмету дослідження. За допомогою діалектичного методу було досліджено проблеми правового регулювання нагляду і контролю за додержанням законодавства про працю у їх взаємозв'язку (підрозділ 1.2). Застосування історично-правового методу дозволило проаналізувати розвиток законодавства про нагляд і контроль за додержанням законодавства про працю та обґрунтувати необхідність подальшого наукового дослідження цієї проблеми (підрозділ 1.1). Формально-логічний та системний методи використовувалися при дослідженні понять «трудові права і свободи», «система захисту трудових прав і свобод», «нагляд і контроль за додержанням законодавства про працю», «державний нагляд за додержанням законодавства про працю», «державний контроль за додержанням законодавства про працю» (підрозділи 1.3, 2.1, 2.2, 2.3). Порівняльно-правовий метод та метод тлумачення правових норм використовувалися при дослідженні правового регулювання нагляду і контролю за додержанням законодавства про працю та стану відповідності національного законодавства міжнародним та європейським стандартам у цій сфері (підрозділи 1.2, 1.3).

Доктринальну базу дослідження складають наукові праці українських та зарубіжних учених у галузі теорії права, трудового, цивільного, адміністративного, кримінального права, інших галузей системи права України.

Емпіричну основу дослідження складають рішення Конституційного Суду України, матеріали офіційних звітів діяльності Державної служби України з питань праці, матеріали офіційної статистики за 2015-2021 років.

Теоретичні та практичні аспекти правового регулювання відносин у сфері нагляду і контролю за додержанням законодавства про працю

розглядаються у працях відомих науковців, зокрема: В.М. Андріїва, Н.Б. Болотіної, Т.М. Вахонєвої, Д.М. Кравцова, І.В. Лагутіної, А.М. Лушнікова, М.В. Лушнікової, П.Д. Пилипенка, О.Г. Середи, С.О. Сільченка, Д.І. Сірохи, О.С. Щукіна, Г.І. Чанишевої, О.М. Ярошенка та інших.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є одним із перших у вітчизняній науці трудового права спеціальним комплексним дослідженням нагляду і контролю як складової системи захисту трудових прав і свобод.

У дисертаційній роботі обґрунтовано низку понять, уточнено положення статей, сформульовано теоретичні положення, які мають наукову новизну, зокрема:

вперше:

обґрунтована позиція щодо необхідності визнання нагляду і контролю за додержанням законодавства про працю як елементу системи захисту трудових прав і свобод;

охарактеризована система захисту трудових прав та свобод та визначено її структуру;

проаналізовано основні завдання, функції та повноваження Державної служби України з питань праці як складової системи захисту трудових прав і свобод;

розглянуто правовідносини із нагляду і контролю за додержанням законодавства про працю як складову системи правовідносин у сфері праці, визначено їх співвідношення з індивідуальними і колективними трудовими правовідносинами;

сформульовано теоретично обґрунтовані пропозиції щодо закріплення правового механізму нагляду і контролю за додержанням законодавства про працю в актах чинного трудового законодавства України, проекті ТК України

удосконалено:

доктринальне положення про необхідність розмежування понять нагляду і контролю за дотриманням законодавства про працю в частині їх функцій, змісту, суб'єктного складу;

тезу про галузеву природу правовідносин із нагляду і контролю за дотриманням законодавства про працю;

дістало подальшого розвитку:

визначення поняття нагляду і контролю за дотриманням законодавства про працю, яке запропоновано розглядати декількох значеннях: 1) як правовідносини у системі правовідносин у сфері праці; 2) як діяльність уповноважених органів (для громадського контролю – профспілками та їх організаціями); 3) як правовий інститут у системі трудового права України;

досліджено міжнародні та європейські стандарти нагляду і контролю за дотриманням законодавства про працю на предмет відповідності зазначеним стандартам актів національного законодавства у цій сфері;

запропоновано внесення низки змін та доповнень до актів чинного законодавства України, проекту Трудового кодексу України з метою приведення їх норм у відповідність до стандартів закріплених у міжнародно-правових актах, зокрема в актах ООН, МОП та ЄС;

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що висновки і пропозиції, сформульовані в дисертації, можуть бути використані у:

науково-дослідній діяльності – для подальшого дослідження теоретичних і практичних проблем нагляду і контролю за дотриманням законодавства про працю;

правотворчій діяльності – для вдосконалення актів чинного законодавства України, проекту Трудового кодексу України у сфері нагляду і контролю за дотриманням законодавства про працю;

правозастосовній діяльності – для вдосконалення практики застосування чинного законодавства України суб'єктами нагляду і контролю за дотриманням законодавства про працю;

навчальному процесі – при викладанні навчальних дисциплін «Трудове право», «Захист трудових прав і свобод», розробці програм навчальних дисциплін, методичних рекомендацій, підготовці підручників, навчальних посібників, тематики курсових та кваліфікаційних робіт із зазначених дисциплін.

Публікації.

Основні теоретичні положення, наукові висновки та практичні рекомендації, сформульовані в дисертації, викладені у 10 наукових публікаціях, з яких 2 статті опубліковано у фахових виданнях, перелік яких затверджено МОН України, 1 стаття – у зарубіжному періодичному виданні юридичного напрямку, у 7 тезах доповідей на науково-практичних конференціях, круглих столах тощо.

Список публікацій здобувача за темою дисертації та відомості про апробацію матеріалів дисертації:

Наукові статті у виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України:

1. Бурлаченко Д.В. Нагляд і контроль за дотриманням законодавства про працю як інститут трудового права. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2019. Випуск 1 (26). Том 2. С. 31-35.
2. Бурлаченко Д.В. Нагляд і контроль як форма захисту трудових прав та інтересів. *Правові новели: науково-юридичний фаховий журнал*. 2020. №12. Том 2. С. 42-46.

Наукові статті в зарубіжних періодичних виданнях юридичного напрямку:

1. Бурлаченко Д. Суб'єкти і форми здійснення державного нагляду і контролю за дотриманням законодавства про працю. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2020. № 6. С. 51-55.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

1. Бурлаченко Д.В. Система органів нагляду і контролю за додержанням законодавства про працю. Правове забезпечення соціальної сфери: матеріали VIII Міжнародної конференції студентів, аспірантів і молодих учених (м. Одеса, 25 квітня 2017 року). Одеса: Фенікс, 2017. С. 23-25.

2. Бурлаченко Д.В. Поняття нагляду і контролю за додержанням законодавства про працю: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Правове забезпечення соціальної безпеки в умовах євроінтеграційних процесів» (м. Київ, 20 жовтня 2017 р.). Київ, 2017. С. 223-225.

3. Бурлаченко Д.В. Поняття і суб'єкти контролю за додержанням законодавства про працю: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми соціального права в умовах європейської інтеграції» (м. Одеса, 31 жовтня 2017 року). Одеса: Фенікс, 2017. С. 26-29.

4. Бурлаченко Д.В. Правовідносини з нагляду і контролю за додержанням законодавства про працю. *Сучасна університетська правова освіта і наука* : [Матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, Національний авіаційний університет, 23 лютого 2018 р.] Том 2. Тернопіль: Вектор, 2018. С.52-54.

5. Бурлаченко Д.В. Нагляд і контроль за додержанням законодавства про працю за проектом Трудового кодексу України: матеріали науково-практичної конференції «Правове життя сучасної України» (м. Одеса, 14 травня 2017 року). Одеса, 2017. С. 131-133.

6. Бурлаченко Д.В. Поняття та форми державного контролю за додержанням законодавства про працю. *Правове забезпечення соціальної сфери*: матеріали X Міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів і молодих учених (м. Одеса, 19 квітня 2019 року). Одеса: Фенікс, 2019. С. 52-54.

7. Бурлаченко Д.В. Щодо порядку здійснення державного нагляду і контролю за додержанням законодавства про працю. Матеріали ІХ Міжнародної науково-практичної конференції «Проблеми реалізації прав громадян у сфері праці та соціального забезпечення» (м. Харків, 11 жовтня 2019 року, Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого). Харків, 2019.

Відомості про апробацію результатів дисертації. Основні положення дисертації обговорювалися на засіданнях кафедри трудового права та права соціального забезпечення Національного університету «Одеська юридична академія». Результати дослідження оприлюднено у доповідях на таких наукових і науково-практичних конференціях: VIII Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасна університетська правова освіта і наука» (м. Київ, Національний авіаційний університет, 23 лютого 2018 р.); IX Міжнародній науково-практичній конференції «Правове забезпечення соціальної сфери» студентів, аспірантів і молодих учених (м. Одеса, 25 квітня 2018 року); X Міжнародній науково-практичній конференції «Правове забезпечення соціальної сфери» студентів, аспірантів і молодих учених (м. Одеса, 19 квітня 2019 року); Міжнародній науково-практичній конференції «Правове життя сучасної України» (м. Одеса, 17 травня 2019 року); IX Міжнародній науково-практичній конференції «Проблеми реалізації прав громадян у сфері праці та соціального забезпечення», присвяченої 50-річчю створення кафедри трудового права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого (м. Харків, 11 жовтня 2019 року); Міжнародній науково-практичній конференції «Правове життя сучасної України» (м. Одеса, 15 травня 2020 року).

Характеристика особистості здобувача.

Бурлаченко Дмитро Володимирович має вищу юридичну освіту. У 2012 р. закінчив Національний університет «Одеська юридична академія» і здобув кваліфікацію: ступінь вищої освіти магістр спеціальності «правознавство» з відзнакою. З жовтня 2012 року призначений стажистом на посаді прокурора прокуратури Овідіопольського району Одеської області. Після успішного стажування призначений на посаду прокурора прокуратури Овідіопольського району. В подальшому працював на посадах прокурора Одеської прокуратури з нагляду за додержанням законів у транспортній сфері, старшого прокурора прокуратури Малиновського району м. Одеси та прокурора Іллічівської місцевої прокуратури, звідки 22.11.2018 звільнився за власним бажанням та з 27.11.2018 до 01.03.2021 працював на посаді слідчого Другого слідчого відділу Слідчого управління Територіального управління Державного бюро розслідувань, розташованого у м. Миколаєві.

З 2016 року аспірант кафедри трудового права та права соціального забезпечення.

Володіє українською та російською мовами.

Оцінка мови й стилю дисертації.

Мова й стиль дисертаційного дослідження відповідають вимогам, які висуваються до наукової праці такого рівня.

У результаті попередньої експертизи дисертації Д.В. Бурлаченка та повноти основних результатів дослідження

УХВАЛИЛИ:

1. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення щодо результатів дисертаційного дослідження Бурлаченка Дмитра Володимировича на тему «Нагляд і контроль у системі захисту трудових прав і свобод», представленої на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – Право.

2. Констатувати, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Бурлаченка Дмитра Володимировича відповідає спеціальності 081-Право та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року №261 (зі змінами і доповненнями від 3 квітня 2019 року №283), п.10 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 року №167.

3. Рекомендувати дисертацію Бурлаченка Дмитра Володимировича на тему: «Нагляд і контроль у системі захисту трудових прав і свобод» до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 081-Право.

Рецензент:

д.ю.н., доцент, доцент
кафедри трудового права
та права соціального забезпечення

К.В. Бориченко

Рецензент:

к.ю.н., доцент, доцент
кафедри трудового права
та права соціального забезпечення

А.О. Гудзь